

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

רע"א 26714-11-24

לפני: כבוד השופט יחיאל כשר

המבקשת: מנורה מבטחים לביטוח בע"מ

נגד

המשיבה: 1. מלי נעים
המשיבה הפורמלית: 2. גבאי סוכנות לביטוח (2003) בע"מ

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב – יפו (השופטות: ש' יעקובוביץ, ס' רסלר-זכאי ו-א' מור-אל

בשם המבקשת עו"ד אביחי סלהוב; עו"ד שירלי בן ארי

בשם המשיבה 1: עו"ד איילת זינגר; עו"ד נתנאל בירן

החלטה

לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב – יפו (השופטות ש' יעקובוביץ, ס' רסלר-זכאי ו-א' מור-אל), מיום 4.9.2024, ב-ע"א 55126-09-22. בפסק הדין נושא הבקשה התקבל ערעור המשיבה 1 על פסק דינו של בית משפט השלום בבת-ים (השופטת ר' אופיר), מיום 9.6.2022, ב-ת"א 8667-08-18.

רקע הדברים

1. בשנת 2012, רכשה המשיבה 1, גב' מלי נעים (להלן: המשיבה), באמצעות גבאי סוכנות לביטוח 2003 בע"מ (להלן: הסוכנות), פוליסה לביטוח דירת מגורים שהנפיקה לה המבקשת, מנורה מבטחים חברה לביטוח בע"מ (להלן: הפוליסה). הפוליסה חודשה, מדי שנה, מרכישתה ועד ליום 31.12.2017, וכללה, בין היתר, כיסוי בגין נזקי גניבה או פריצה לדירה. על-פי הנטען, בחודש דצמבר 2017 שהו המשיבה ובעלה, מר נאור נעים (להלן: נאור) בחופשה בת מספר ימים בחוץ-לארץ. עם שובם מהחופשה לדירה, גילו המשיבה ונאור כי היא נפרצה, נגרם נזק לרכוש, ונגנבו תכשיטים ופריטי ערך נוספים, שאותם סנו בכספת בדירה אשר נפרצה גם היא (להלן: אירוע הפריצה).

למחרת גילוי אירוע הפריצה, פנתה המשיבה לסוכנות ודיווחה לה על כך, ובמקביל פנתה המשיבה לתחנת המשטרה והגישה תלונה. בעקבות הדיווח לסוכנות, שלחה המבקשת שמאי מטעמה להערכת הנזק. ביום 8.3.2018 הגיש השמאי חוות דעת, ואמד את הנזק בסך של 312,900 ש"ח.

במכתב מיום 27.3.2018, הודיעה המבקשת למשיבה כי היא דוחה את תביעתה לתשלום תגמולי ביטוח, כיוון שלטענתה התביעה היא בגדר מרמה להשגת תגמולים, ומשכך היא פטורה מתשלום דמי הביטוח בהתאם להוראות הפוליסה ובהתאם לסעיפים 24(ב) ו-25 לחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981 (להלן: חוק חוזה הביטוח). למסקנה זו הגיעה המבקשת על יסוד העובדה שלא נמצאו סימני פריצה על דלת הדירה, ועל הטענה לפיה ניתן היה לפתוח את הדלת רק באמצעות מפתחות מקוריים או משוכפלים.

ביום 15.5.2018, שלחה המבקשת למשיבה מכתב נוסף, משלים, ובו טענה להפרת סעיף 6(ג) לחוק חוזה הביטוח: לטענת המבקשת, המשיבה ונאור לא גילו לה מידע מהותי, אודות עברו הפלילי של נאור, והסתירו ממנה מידע זה בכוונת מרמה. ביום 31.5.2018, שלחה המבקשת מכתב נוסף ובו הבהירה, כי למרות שהמשיבה היא המבוטחת הרשומה בפוליסה והמידע שהוסתר נוגע לעברו הפלילי של נאור, הרי שדחיית התביעה עורגה תקפה, והטענות באשר להפרת חובת הגילוי מופנות גם כלפי המשיבה.

על רקע האמור לעיל, הגישה המשיבה, ביום 5.8.2018, לבית משפט השלום בבתי-ים, תביעה כנגד המבקשת והסוכנות לתשלום סכום תגמולי הביטוח, בסך של 344,880 ש"ח. המבקשת הגישה כתב הגנה וכן הודעה לצד שלישי כנגד הסוכנות.

2. ביום 9.6.2022 ניתן פסק דינו של בית משפט השלום (השופט ד' אופיר), במסגרתו נדחתה תביעת המשיבה, ומשכך נדחתה ממילא גם הודעת הצד השלישי.

בפסק דינו, סקר בית משפט השלום, בהרחבה, את טענות הצדדים, והציב שלוש שאלות עובדתיות ומשפטיות, שהן המגלמות להשקפתו את גדר המחלוקת, וההכרעה בהן היא שעומדת, לשיטתו, במוקד התביעה: הראשונה שתוארה כשאלה "מהותית ויסודית": האם המשיבה הפרה את חובת הגילוי כלפי המבקשת? השנייה: האם אירוע הפריצה התרחש או בוים? והשלישית: מהו הנזק שנגרם למשיבה?

לצורך הכרעה בשאלה הראשונה, דן בית משפט השלום, בפירוט, בחובת הגילוי, המוטלת על המבוטח כלפי המבטח, במישור העקרוני, והבחין בין שני המצבים אליהם מתייחס סעיף 6 לחוק חוזה הביטוח, הקובע כדלקמן:

”6. (א) הציג המבטח למבוטח לפני כריתת החוזה, אם בטופס של הצעת ביטוח ואם בדרך אחרת שבכתב, שאלה בענין שיש בו כדי להשפיע על נכונותו של מבטח סביר לכרות את החוזה בכלל או לכרותו בתנאים שבו (להלן – ענין מהותי), על המבוטח להשיב עליה בכתב תשובה מלאה וכנה.
(ב) שאלה גורפת הכורכת ענינים שונים, ללא אבחנה ביניהם, אינה מחייבת תשובה כאמור אלא אם הייתה סבירה בעת כריתת החוזה.
(ג) הסתרה בכוונת מרמה מצד המבוטח של ענין שהוא ידע כי הוא ענין מהותי, דינה כדין מתן תשובה שאינה מלאה וכנה.”

בית המשפט עמד על כך שהמצב הראשון, אליו מתייחס סעיף 6(א) לחוק חוזה הביטוח, הינו כאשר המבוטח עונה תשובות חסרות לשאלות שהציג לו המבטח ב-”עניין מהותי”, והמצב השני, אליו מתייחס סעיף 6(ג) לחוק חוזה הביטוח, הינו כאשר המבוטח מסתיר ”עניין מהותי” ב”כוונת מרמה”. לאחר מכן, בית משפט השלום ניתח את משמעותם של ”עניין מהותי” ו-”כוונת מרמה”, לעניין סעיף 6 לחוק חוזה הביטוח, בהסתמך על ההלכה הפסוקה והספרות המשפטית בסוגיה. לבסוף, יישם בית משפט השלום את קביעותיו על נסיבות העניין וקבע כי מכלל העדויות עולה, כי נאור ידע, בזמן אמת, כי עברו הפלילי, הקשור בעבירות רכוש, הוא ”מידע מהותי”, במובן סעיף 6(א) לחוק חוזה הביטוח.

3. במישור העובדתי, לא הייתה בין הצדדים מחלוקת, כי המבוטחת בפוליסת הביטוח היא המשיבה, ואולם בעת הפגישה בין נאור ונציג סוכנות הביטוח, כאשר נחתם טופס ההצעה לביטוח, היה אמור נאור להיות המבוטח. עוד אין מחלוקת כי במהלך הפגישה, נחקק שמו של נאור מהמסמך, ונכתב תחתיו שמה של המשיבה.

לעומת זאת, כן הייתה מחלוקת עובדתית, באשר לדברים שהוחלפו בין נאור לבין נציג סוכנות הביטוח במהלך הפגישה דלעיל: לגרסתו של נאור, הוא גילה לנציג סוכנות הביטוח על עברו הפלילי טרם חתם, בשמה של המשיבה, על הצעת הביטוח, והשינוי ממצב בו נאור אמור להיות המבוטח למצב בו המשימה היא המבוטחת, נערך ביוזמת נציג סוכנות הביטוח; לגרסת סוכנות הביטוח, נאור לא גילה לנציגה את המידע,

והשינוי של זהות המבוטח, בטופס ההצעה, נערך לבקשת נאור, מבלי שציין בפני נציג סוכנות הביטוח את פשרו.

בית משפט השלום הבהיר, כי בין אם תתקבל גרסתו של נאור ובין אם תתקבל גרסתו של נציג סוכנות הביטוח, אין מחלוקת כי המבקשת לא ידעה על עברו הפלילי של נאור טרם הנפקת הפוליסה וממועד הנפקתה ועד לאירוע הפריצה. מכאן, שאכן הוסתר מהמבקשת מידע מהותי. בנוסף, על פי שתי הגרסאות, הוסתר מהמבקשת מידע מהותי על מנת שתסכים לבטח את המשיבה. על בסיס כל זאת, קבע בית משפט השלום כי עברו הפלילי של נאור הוא מידע מהותי, שהוסתר מהמבקשת בכוונת מרמה, כך שהאחרונה פטורה מתשלום תגמולי הביטוח.

באשר למידע שהיה או לא היה בידי סוכנות הביטוח, קבע בית משפט השלום כי יש להעדיף את עדותו של נציג סוכנות הביטוח על פני זו של נאור. בית המשפט הבהיר כי הינו מכריע כאמור למרות שלא מצא את עדותו של נאור בלתי מהימנה, אלא בהתבסס על כלל הראיות בתיק.

לקראת סיום, התייחס בית משפט השלום, בקצרה, לשתי השאלות הנוספות שהציב בפתח פסק הדין, והכריע כי המבקשת לא הרימה את הנטל המוטל עליה להוכיח טענתה כי אירוע הפריצה היה מבוים. עוד קבע בית המשפט כי לעניין הנזק, אין מחלוקת על הערכת השמאי מטעם המבקשת, והעלויות הנוספות להן טענה המשיבה נתמכות בקבלות שסיפקה.

לסיכום, קבע בית משפט השלום כי התביעה נדחת, והמשיבה תישא בהוצאות משפט בסך 3,000 ש"ח למבקשת ו-1,000 ש"ח לסוכנות הביטוח, וכן תישא בשכר טרחת עורכי הדין בסכום של 20 אלף ש"ח (כולל מע"מ) למבקשת ולסוכנות, כל אחת.

4. על פסק דינו של בית משפט השלום הגישה המשיבה, ביום 28.9.2022, ערעור לבית המשפט המחוזי בתל אביב – יפו. עוד הגישה המשיבה, ביום 24.10.2022, בקשה להגשת ראיה נוספת בערעור.

ביום 4.9.2024 קיבל בית המשפט המחוזי (השופטות ש' יעקובוביץ, ס' רסלר-זכאי ו-א' מור-אל) את הערעור, דחה את ההודעה לצד השלישי, ודחה את הבקשה להגשת ראיה נוספת. נקבע, כי על המבקשת לשלם למשיבה סך של 344,880 ש"ח, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית, וכן שכר טרחת עורך דין בסך 20 אלף ש"ח והחזר אגרת משפט. החיוב בהוצאות ושכר טרחה שהוטל על המשיבה בבית משפט השלום בוטל.

5. בתחילת פסק דינו, העיר בית המשפט המחוזי (השופט ט' רסלר-זכאי), כי מרבית הטענות שהעלו הצדדים הופנו נגד הממצאים העובדתיים שקבע בית משפט השלום, וכי אמנם אין ערכאת הערעור נוהגת להתערב בממצאים מסוג זה, אך במקרה הנוכחי, נעדר מפסק הדין דיון במישור שהינו מהותי. זאת, משום שבית משפט השלום התייחס לנאור כמבוטח, שעה שלמשיבה אישיות משפטית נפרדת, והיא המבוטחת ובעלת הפוליסה. בית המשפט המחוזי לא מצא כי יש להתערב בקביעות העובדתיות של בית משפט השלום, אך ערך דיון מקיף באשר לשאלה האם המשיבה הפרה את חובת הגילוי כלפי המבקשת, והאם המשיבה עשתה כן בכוונת מרמה.

בית המשפט המחוזי, בהתבסס על קביעות בית משפט השלום, עמד על כך שהצדדים אינם חלוקים כי שמו של נאור הוא שנכתב תחילה על גבי ההצעה לביטוח הדירה והתכולה, ולאחר מכן נמחק ובטופס הצעת הביטוח נכתב שמה של המשיבה במקומו. בית המשפט הוסיף ועמד על כך שהשאלה בטופס הצעת הביטוח בדבר עבר פלילי הייתה מופנית כלפי המבוטח בלבד, ולא ביחס לבן זוגו, וכי הפוליסה הוצאה על שם המשיבה בלבד. בית המשפט המחוזי הדגיש, בהקשר האמור, שמעדות עד המבקשת בפני בית משפט השלום, עולה כי המבקשת מבחינה בין בעל הפוליסה ובין בני משפחתו, ומפנה שאלות בהתייחס למבוטח וכנפרד בהתייחס למשפחה ולבני זוג. עוד למד בית המשפט המחוזי, מעיון בעדות עד המבקשת בפני בית משפט השלום, כי המבקשת מאפשרת חיתום והוצאת פוליסה על שם אחד מבני הזוג בלבד. משכך, קבע בית המשפט המחוזי כי המשיבה לא הפרה את סעיף 6(א) לחוק חוזה הביטוח – כיוון שהשאלה בדבר עבר פלילי כוונה אליה, המבוטחת, בלבד, והתשובה השלילית שניתנה לעניין זה הינה מדויקת (שהרי אין חולק שלמשיבה אין עבר פלילי כלשהו).

מכאן, פנה בית המשפט המחוזי להשיב לשאלה האם המשיבה הסתירה מידע שידעה כי הוא קשור בעניין מהותי, ועשתה כן בכוונת מרמה, כנדרש בסעיף 6(ג) לחוק חוזה הביטוח. שוב, על בסיס הראיות שהוצגו לפני בית משפט השלום וקביעותיו העובדתיות של בית משפט השלום בפסק הדין, קבע בית המשפט המחוזי כי לא התקיימו התנאים הקבועים בסעיף 6(ג) לחוק חוזה הביטוח, וזאת משבעת הטעמים הבאים:

ראשית, הזכיר בית המשפט המחוזי כי בית משפט השלום קיבל את עדות נציג סוכנות הביטוח, לפיה קיימות חברות ביטוח שאינן חוקרות בדבר העבר הפלילי של המבוטח המיועד, וכי לו היה מודע לעבר הפלילי של נאור, היה מברר עבורו על אפשרויות לרכוש את הביטוח בחברת ביטוח אחרת. מכאן הסיק בית המשפט המחוזי,

כי לא כל מבטח יראה במידע על עבר פלילי של מבוטח "מידע מהותי", ומכאן, שלא כל מבטח ייחס חשיבות לעבר הפלילי של בן זוגו של המבוטח המיועד. בהתאם, קבע בית המשפט המחוזי כי מידע על עבר פלילי של בן זוג אינו "מידע מהותי", שעל המבוטח לגלותו באופן יזום.

שנית, סוכנות הביטוח צירפה, בתמיכה לתצהירו של הנציג מטעמה, טפסי הצעה מחברות ביטוח אחרות, שבהם אין כל התייחסות לעבר הפלילי של המבוטח (קל וחומר לעבר הפלילי של בן זוגו). אף זאת ללמדך שגם עברו הפלילי של המבוטח עצמו אינו, בהכרח, "מידע מהותי".

שלישית, כפי שהציגה סוכנות הביטוח בטיעוניה, לא נפל בטופס ההצעה שנמסר בנסיבות דנן כל פגם ולא היו בו שאלות בנוגע לעברו הפלילי של בן זוגו של המועמד לביטוח. התוצאה היא שהתשובות שניתנו בטופס היו נכונות ומלאות, והמבקשת אינה יכולה לטעון לאי-גילוי.

רביעית, בית המשפט המחוזי הדגיש את טענות סוכנות הביטוח ואת עדות הנציג מטעמה, כי לא התקבלה כל הנחיה מהמבקשת, לפיה העבר הפלילי של בן זוגו של מבוטח מיועד הוא בגדר "מידע מהותי" עבורה.

חמישית, בית המשפט המחוזי ציין כי אין מחלוקת בין הצדדים על כך שהפוליסה בוטלה על-ידי המבקשת רק ביום 20.10.2018, חודשים לאחר אירוע הפריצה ואף לאחר משלוח מכתב ההשלמה למכתב הדחייה של תביעת המשיבה. בית המשפט הסיק מכך, כי המבקשת לא מיהרה לבטל את הפוליסה גם לאחר חשיפת עברו הפלילי של נאור. לכך הוסיף בית המשפט, כי אין מחלוקת שהמשיבה לא קיבלה חזרה את כספי הפרמיה ששילמה לאורך השנים למבקשת, עם ביטול הפוליסה על-ידי המבקשת.

שישית, בית המשפט המחוזי הטעים, כי התברר שטופס ההצעה לביטוח הרלוונטי לא תוקן על-ידי המבקשת, והוא אינו כולל שאלה בדבר עברו הפלילי של בן זוגו של המבוטח המיועד, גם בעת שמיעת העדויות בפני בית משפט השלום. בית המשפט המחוזי קבע, כי יש בכך כדי להעיד שהמבקשת לא רואה במידע בדבר עברו הפלילי של בן הזוג "מידע מהותי", אחרת הייתה טורחת לעדכן את הטופס משנוכחה כי הוא אינו כולל שאלה בדבר עברו הפלילי של בן זוג.

שביעית, בית המשפט המחוזי התייחס לכך שבית משפט השלום קבע כי נאור רכש ביטוח דירה עבור דירה נוספת, הרשומה על שמו, לאחר רכישת הפוליסה.

6. השופטת ש' יעקובוביץ הצטרפה לחוות דעתה של השופטת ס' רסלר-זכאי, והעירה כי אף קביעתו של בית משפט השלום, לפיה נאור ידע בזמן אמת כי עברו הפלילי הוא בגדר מידע משמעותי עבור מנורה, מוקשית בעיניה. עם זאת, הוסיפה השופטת ש' יעקובוביץ כי אין צורך להכריע בנושא זה לצורך קבלתו של הערעור.

השופטת א' מור-אל הצטרפה הן לפסק דינה של השופטת ס' רסלר-זכאי, והן להערתה של השופטת ש' יעקובוביץ, והוסיפה הערה משלה: השופטת א' מור-אל ציינה כי לכאורה, העדפת בית משפט השלום את גרסתו של נציג סוכנות הביטוח על פני גרסת נאור, שהוא עד מהותי ומשמעותי מטעם המשיבה, משמעה כי נאור לא מסר אמת בבית המשפט, ועשה כן בכוונה לתמוך בתביעה. השופטת א' מור-אל הביעה את דעתה כי בהתאם לפסיקה, יש בכך כדי להביא לדחיית התביעה, מבלי צורך בבירור טענות נוספות. לביסוס דבריה בעניין זה, הפנתה השופטת א' מור-אל ל-ע"א 765/18 חיון נ' חיון (1.5.2019) (להלן: עניין חיון) ול-ע"א 7862/22 דכנאס נ' דפראוי, פסקאות 23-24 (20.7.2023) (להלן: עניין דכנאס). השופטת א' מור-אל ציינה כי בעניין דכנאס "דובכה במידת מה ההלכה", וכי בנסיבות המקרה דנן, ההתנהלות הפסולה אינה משפיעה על התוצאה באופן המתחייב מעניין חיון. זאת, משום שנאור איננו המבוטח או התובע, וכיוון שחכות ביטוחית נבחנת בראי דיני החוזים.

טענות הצדדים

7. על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, הגישה המבקשת, ביום 12.11.2024, את בקשת רשות הערעור שלפניי. בבקשתה, טוענת המבקשת כי הותרת פסק דינו של בית המשפט המחוזי על כנו תיצור תקדים שגוי במספר סוגיות החורגות מעניינם הפרטני של הצדדים, וכן תגרום לעיוות דין חמור למבקשת. בהקשר זה טענה המבקשת את הטענות הבאות:

ראשית, טענה המבקשת כי בית המשפט המחוזי התעלם לחלוטין ממעמדה והיקפה של "חזקת השקר". באשר לכך, מפרטת המבקשת כי נאור הוא בעל אינטרס מובהק בתביעה, לא פחות משל המשיבה, וכי אין חולק שהוא עד מרכזי מטעם המשיבה ואף נהנה מהפוליסה. המבקשת מזכירה, כי בית המשפט המחוזי העדיף את גרסת נציג סוכנות הביטוח על גרסת נאור, וכי המשיבה תמכה בעדותה בגרסת נאור. המבקשת טוענת כי משכך והואיל ותביעת המשיבה כללה את גרסתו של נאור, יש לקבוע כי הן המשיבה והן נאור שיקרו ולהחיל את "חזקת השקר".

משכך, לעמדת המבקשת, שעה שהחליט בית המשפט המחוזי להותיר את הקביעות העובדתיות של הערכאה הדיונית על כנן, היה עליו לדחות את הערעור מבלי לדון בטיעונים נוספים, כמתחייב מ- "חזקת השקר". לתמיכה בעמדתה, מפנה המבקשת לעניין חיון. לעמדת המבקשת, הדיון בנוגע לתחולת "חזקת השקר" צריך להקדים כל ניתוח משפטי אחר, לרבות זה שערך בית המשפט המחוזי בפסק דינו. בהקשר זה מציינת המבקשת כי לעמדתה הערתה של השופטת א' מור-אל (שהזכירה את "חזקת השקר" אולם נמנעה מלהחיל אותה על העניין דנן) שגויה, משום שלא נערך דיון מעמיק בנוגע לקביעה כי נאור איננו המבוטח. כמו כן, מעירה המבקשת כי קביעה זו של השופטת א' מור-אל, לפיה "חזקת השקר" איננה מסייעת למבקשת, אינה נתמכת בהפניה להלכה הפסוקה.

שנית, המבקשת טוענת כי פסק דינו של בית המשפט המחוזי מעלה קשיים לעניין חובות הקבועות בחוק חוזה הביטוח. כך, לעמדת המבקשת, פסק דינו של בית המשפט המחוזי יש בו כדי להשפיע על מעמדו והיקף תחולתו של סעיף 25 לחוק חוזה הביטוח. גם לכך קושרת המבקשת את טענותיה בדבר שקריות תביעת המשיבה וגרסתו של נאור, וטוענת כי בית המשפט המחוזי לא דן בעמדתה לפיה התביעה היא בגדר קבלת תגמולי ביטוח במרמה, כמוגדר בסעיף 25 לחוק חוזה הביטוח, ובשאלות הנובעות מעמדתה הנ"ל. בהקשר לסעיף 25 לחוק חוזה הביטוח ותחולתו, טוענת המבקשת כי יש לראות את נאור כמבוטח, ולו "מבוטח סמוי". זאת, בהיקש מסעיף 62(ד) לחוק חוזה הביטוח, השולל זכות שיכוב של המבטחת, מאדם שמבוטח סביר לא היה תובע ממנו פיצוי, כגון קרוב משפחה.

המבקשת מוסיפה וטוענת, כי בית המשפט המחוזי התעלם מכך שהמסקנה שיש להסיק בעקבות העדפת גרסת נציג סוכנות הביטוח על גרסת נאור, היא שהתנהלותו של נאור והתנהלות המשיבה, הן בגדר קנוניה ומרמה כהגדרתה בסעיף 7(ג)(1) לחוק חוזה הביטוח. המבקשת טוענת כי התנהלות זו מנוגדת גם לחובת תום הלב, כפי שהיא נגזרת מסעיף 12 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973, החל גם על משא ומתן לכריתת חוזה ביטוח. בהמשך, טוענת המבקשת כי שגה בית המשפט בקביעתו כי לא הופרה חובת הגילוי היזום ובקביעתו כי עברו הפלילי של נאור אינו בגדר "מידע מהותי". שילוב קביעות אלו, הינו, לטענת המבקשת, בעל השלכות רוחב, שכן הוא מאפשר קבלת תגמולי ביטוח במרמה.

שלישית, המבקשת טוענת כי לפסק דינו של בית המשפט המחוזי השלכות על סוגיות נוספות: השפעת מילוי ההצעה על-ידי בן זוגו של המבוטח המיועד, על פרשנות המסמכים; קביעת החובות החלות על מבוטח הכורת את חוזה הביטוח באמצעות שלוח;

והשאלה האם הבנת ממלא ההצעה לביטוח, כאשר אינו המבוטח המיועד, משליכה על חבות המבוטח עצמו.

8. בהחלטתי ביום 31.12.2024, הוריתי למשיבים להגיש תשובה לבקשת רשות הערעור. לאחר מתן ארכה, הגישה המשיבה, ביום 24.3.2025, את תשובתה.

בתשובתה, מתייחסת המשיבה להיבטים רבים בבקשה, ולהלן יובאו עיקרי הדברים, בראי הטיעונים המרכזיים בבקשת רשות הערעור עצמה.

בתמצית, טוענת המשיבה כי המבקשת מנסה להפוך את הנטל, המוטל עליה ולא על המשיבה, להראות כי למרות שלא ביקשה מידע על עברו הפלילי של נאור (כבן זוגה של המשיבה אשר היא המבוטחת), מדובר במידע שאי-גילוי מצדיק את ביטול הפוליסה.

המשיבה טוענת כי יחסי הכוחות בינה ובין המבקשת, נוטים לרעתה, משום שהמבקשת היא חברת ביטוח בעלת ידע ומומחיות. המשיבה חוזרת ומצביעה על כך, שהמבקשת לא כללה שאלה בדבר העבר הפלילי של בן זוגה של המבוטח בטפסים שניסחה, וזאת גם לאחר האירוע נושא התביעה. עוד בהקשר זה, מעירה המשיבה, כי אין לצפות ממבוטחים לתקן חוסרים בהצעת הביטוח, שחברת הביטוח אינה מתקנת בעצמה.

המשיבה מוסיפה, כי נטל ההוכחה הוא על המבקשת, להראות כי העבר הפלילי של בן זוגה של מבוטח הוא "עניין מהותי", ולעמדת המשיבה, המבקשת לא עמדה בו, וטענותיה של המבקשת כי ניתן להסיק על מהותיות העניין מהפסיקה – אינן עומדות, משלא נכללה בטפסים שאלה ספציפית בנושא. המשיבה מפנה לדיון הנרחב בנושא ה-"עניין המהותי" שנערך בפסק דינו של בית המשפט המחוזי ולשבעת הטעמים שהוצגו בו לקביעה כי המידע על עברו הפלילי של נאור לא היה, בנסיבות העניין, "עניין מהותי".

לעמדת המשיבה, המבקשת מנסה לעשות שימוש בלתי ראוי בחובת הגילוי היזום המוטלת על המבוטח, ולהרחיבה, כדי לתקן בדיעבד את דרישותיה לקבלת מידע, בעוד שבפסק הדין של בית המשפט המחוזי נקבע כי חובת הגילוי היזום היא חובה מצומצמת. עוד טוענת המשיבה, כי המבקשת משתמשת בעברו הפלילי של נאור כדי להתחמק מתשלום, בכך שהיא מציגה אותו כאילו היה המבוטח בפוליסה ואינה מפרידה בינו ובין המשיבה, שהיא לכדה המבוטחת בפוליסה. הפרדה זו רלוונטית, לעמדת המשיבה, אף לשאלת המודעות למהותיות המידע בדבר עברו הפלילי של נאור ולבחינת כוונת המרמה. בנוסף, טוענת המשיבה, בהרחבה, כנגד דחיית הבקשה להוספת ראיה בערעור, משום

שלעמדתה, ככל שתתקבל בקשת רשות הערעור, ההחלטה שלא לאפשר לה להגיש את הראיה תגרום לעיוות דין.

אשר לטענות המבקשת בדבר "חזקת השקר" והחלטה על ענייננו, המשיבה טוענת כי המבקשת מרחיבה את "חזקת השקר" יתר על המידה, ומעבר לתנאיה, שאינם מתקיימים במקרה דנן. זאת, לשיטת המשיבה, משום שלא הוכח כי נמסרה עדות שקר: המשיבה מציינת, כי בפסק דינו של בית משפט השלום לא נקבע כי עדות נאור הייתה בלתי מהימנה, וכי העדפת גרסת נציגות סוכנות הביטוח נבעה מראיות נוספות ומטעמים אחרים. בנוסף, טוענת המשיבה כי משום שלא הוכח כי העבר הפלילי של בן זוגו של מבוטח הוא "עניין מהותי", הרי שעבר פלילי של בן זוג אינו יכול להיות נושא המצוי בליבת המחלוקת, כנדרש לצורך תחולת "חזקת השקר". לעמדת המשיבה, ליבת המחלוקת במקרה דנן היא סעיף 6 לחוק חוזה הביטוח, וכיוון שלא הוכח כי העבר הפלילי של נאור הוא "עניין מהותי", לעניין הסעיף הנ"ל, הרי שהוא גם אינו עניין המצוי בליבת המחלוקת לצורך "חזקת השקר".

יתרה מכך, המשיבה מדגישה שהיא עצמה השיבה אמת, ולשיטתה, המבקשת שוגה בטענתה כי נאור והמשיבה חד הם, ולכן יש להטיל עליה סנקציות כהתאם. משכך, לפי המשיבה, לא עלה בידה של המבקשת להוכיח תנאי נוסף של "חזקת השקר", והוא שעדות השקר ניתנה מפי בעל הדין. בהקשר זה, חוזרת המשיבה ומדגישה את חשיבות ההפרדה בינה ובין נאור, שאינו המבוטח ואינו בעל דין כתביעה נגד המבקשת.

המשיבה מתייחסת גם לטענות המבקשת בדבר סעיף 25 לחוק חוזה הביטוח, בהן היא רואה טיעון חלופי לטענה בדבר סעיף 6 לחוק חוזה הביטוח. המשיבה טוענת, כי המבקשת העלתה את הטענה הנסמכת על סעיף 25 לחוק חוזה הביטוח בדיון בפני בית המשפט המחוזי, שהבהיר כי סעיף זה אינו חל במקרה דנן. בהמשך לטענת המבקשת כי יש לראות בנאור מבוטח, עומדת המשיבה על כך שבית המשפט המחוזי ניתח את הטענה ודחה אותה; כי מדובר בהרחבת חזית פסולה; וכי הטענה, לגופה, שגויה.

אשר לטענות המבקשת בדבר חוות דעתה של השופטת א' מור-אל, מפנה המשיבה לדבריה של השופטת א' מור-אל בדיון, ומטעימה כי הם משקפים את עמדת השופטת ביחס לטענות המשיבה. עוד לעמדת המשיבה, השופטת א' מור-אל אך מחדדת בהערתה את ההפרדה בין המבוטח לבין בן זוגו.

9. להשלמת התמונה, יצוין כי סוכנות הביטוח הגישה, ביום 2.3.2025, בקשה (בהסכמת בא-כוח המבקשת), בה עתרה לאפשר לה להגיב, ככל שיהיה בכך צורך, תוך

7 ימים ממועד הגשת תגובת המשיבה לבקשת רשות הערעור. הבקשה נומקה בכך שעיון בבקשת רשות הערעור, מלמד כי לא נטענה כל טענה שיש בה כדי להשפיע על הסוכנות, במישורין או בעקיפין. בהחלטתי מיום 4.3.2025, הוריתי למשיבה להגיב לבקשה, וזאת עד ליום 9.3.2025. ביום 5.3.2025, נתן בא-כוח המשיבה את הסכמתו לבקשה. בהתאם, בהחלטה מיום 9.3.2025, קיבלתי את הבקשה, והתרתי לסוכנות להגיש תגובה מטעמה תוך 7 ימים ממועד הגשת תשובת המשיבה. בפועל, לא מימשה הסוכנות את הזכות להגיש תשובה מטעמה.

דיון והכרעה

10. לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור, ובתשובה לה, על נספחיהן, מצאתי כי דין הבקשה להידחות.

11. בהתאם להלכה הפסוקה, רשות ערעור ב-"גלגול שלישי" תינתן רק במקרים חריגים, המעוררים שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינם של הצדדים, או כאשר דחיית הבקשה למתן רשות ערעור תגרום לעיוות דין (רע"א 40280-12-24 שחר נ' איילון חברה לביטוח בע"מ, פסקה 9 (31.7.2025); רע"א 48359-12-24 אי.די.אי. חברה לביטוח בע"מ נ' מחאג'נה, פסקה 8 (23.6.2025) (להלן: עניין מחאג'נה); רע"א 60350-12-24 דאובו נ' עובד, פסקה 9 (10.6.2025)). אינני סבור כי הבקשה דנן נמנית בקהלם של אותם מקרים חריגים.

12. אשר לטענות המבקש באשר לתחולת סעיף 6(ג) לחוק חוזה הביטוח על העניין דנן, הרי שחרף ניסיונות המבקשת לשוות להן נופך עקרוני, טענות אלו נטועות בנסיבות הפרטניות של המקרה דנן. קביעת בית המשפט המחוזי, לפיה עברו הפלילי של בן הזוג לא היווה "עניין מהותי" בנסיבות המקרה, היא קביעה יישומית, הנסמכת על התשתית העובדתית שבית המשפט המחוזי ראה לנכון לאמץ. משכך, אף אם הייתי סבור כי שגה בית המשפט המחוזי בקביעה יישומית זו – ואינני קובע זאת – אין בכך כדי להצדיק מתן רשות ערעור ב-"גלגול שלישי".

לא למותר לציין, בהקשר זה, כי אילו אכן סברה המבקשת כי מדובר בנושא רב חשיבות ובעל השלכות רוחב, כטענתה בבקשת רשות הערעור, הרי שהיה אכן מצופה כי תפעל לתיקון נוסח ההצעה לכריתת פוליסת ביטוח הרכוש שהיא משווקת למבוטחיה, כך שתכלול שאלה בדבר עבר פלילי של בן הזוג. ברם, כפי שציין בית המשפט המחוזי, תיקון כאמור לא בוצע גם לאחר תחילת ההליכים דנן.

13. גם בטענת המבקשת בדבר היותו של נאור "מבוטח סמוי" לא מצאתי ממש. כמתואר לעיל, בפסק דינו של בית המשפט המחוזי הובהר כי המבקשת מאפשרת עריכת פוליסות ביטוח נפרדות לבני זוג, המקנות זכויות (ומטילות חבויות) שונות ונפרדות לכל אחד מבני הזוג. בשים לב לכך שזה נוהג של המבקשת, גם הטענה כי במקרה שבו נערכה פוליסת ביטוח על רכוש משותף על-ידי אחד מבני הזוג, מהווה השני "מבוטח סמוי", היא טענה שאין לקבלה מפיה של המבקשת.

14. לעניין טענות המבקשת ביחס לסעיף 25 לחוק חוזה הביטוח, כפי שנודמן לי לציין אך לאחרונה, "לצורך הקביעה כי עומד למבטחת הפטור הקבוע בסעיף 25 לחוק חוזה ביטוח, נדרשת המבטחת להוכיח את התקיימותם של שלושת התנאים הבאים: מסירת עובדות בלתי נכונות או כוזבות; מודעות של המבוטח לאי הנכונות או לכזב של העובדות שנמסרו; וכוונה של המבוטח להוציא כספים שלא כדין על יסוד העובדות הבלתי נכונות או הכוזבות שמסר" (עניין מחאג'נה, פסקה 9 והאסמכתאות שם).

דחיית טענותיה של המבקשת, בהקשר הוראת סעיף 25 לחוק חוזה הביטוח, נטועה אף היא בנסיבותיו הקונקרטיות של העניין דנן: בית המשפט המחוזי קבע כי לא נמסרו על-ידי המשיבה, למבקשת, כל "עובדות בלתי נכונות או כוזבות"; לא הייתה כל מודעות של המשיבה "לאי הנכונות או לכזב של העובדות שנמסרו", וגם לא הייתה כוונה של המשיבה "להוציא כספים שלא כדין על יסוד העובדות הבלתי נכונות או הכוזבות שמסרה".

קביעותיו אלו של בית המשפט המחוזי אינן מצדיקות מתן רשות ערעור ב-"גלגול שלישי".

15. חלק מרכזי ומודגש בטיעוניה של המבקשת מוקדש ל-"חזקת השקר", ולתחולתה בנסיבות דנן. ההתייחסות לטיעונים אלה מצריכה, תחילה, עמידה על דוקטרינה משפטית זו, מקורותיה ותנאיה, וכך אעשה להלן.

הדוקטרינה המשפטית בעניין "חזקת השקר" נזכרה לראשונה בחוות דעתו של חברי, השופט א' שטיין, בעניין חיון. באותה פרשה, מצא בית המשפט המחוזי את עדות המערער בלתי אמינה, גם משום שנקבע כי שיקר בתצהירו במספר נקודות שעמדו ביסוד גרסתו. בחוות דעתו, דחה השופט א' שטיין את הערעור לגופו, והוסיף והביע את דעתו כי שקריו של המערער היו צריכים, לבדם, לשמש בסיס לדחיית הערעור. את דעתו, ביחס השופט א' שטיין על שלושת הכללים שלהלן, אותם כינה "כללים מתחום הפרוצדורה והראיות":

הראשון, עניינו בחזקה הראייתית הלקוחה מהמשפט המקובל, לפיה המשקר ביודעין בדבר אחד, משקר בכל עדותו (Falsus in Uno, Falsus in Omnibus). בפסק דינו בעניין חיון ציין השופט א' שטיין כי להשקפתו, ההסתמכות על חזקה זו כדי להכריע לחובת בעל דין ששיקר במתכוון בעניין מהותי בגרסתו, אף מבלי להידרש לשאר הראיות בעניין, תוביל לחיסכון במשאבים שיפוטיים, ו-"תמזער את העלות החברתית הכוללת של טעויות ושל האמצעים השיפוטיים שנועדו למנען" (שם, בפסקה 28).

השני, מגולם בכלל, הקבוע בסעיף 54(2) לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: פקודת הראיות), שלפיו, ככלל, לא ניתן לקבוע ממצאים בהליך אזרחי בהתבסס על עדות יחידה של בעל דין, כאשר אין לה סיוע ממקור אחר. בית המשפט יכול לעשות כן, רק בהימצא נימוקים משכנעים לאמינות העדות, ועליו לפרטם בפסק דינו. השופט א' שטיין הטעים, כי כאשר עדות בעל הדין נקבעה כשקר מכוון, לא יוכל בית המשפט להשתמש בה כלל, משום שלא ניתן יהיה לאתר ראית סיוע מתאימה לתמיכה בה. משכך, ציין השופט א' שטיין כי להשקפתו:

"טוב יעשה בית המשפט אם ייתן פסק דין לחובתו של אותו בעל הדין בהסתמך על סממני השקר הללו, ועליהם בלבד" (שם, פסקה 34 לפסק דינו, ההדגשה הוספה – י' כ').

השלישי, בסיסו באיסור על שימוש לרעה בהליכי משפט. השופט א' שטיין הביע את דעתו, שלפיה מכוח כלל זה, אסור לבעל דין לפתוח הליך בטענת שקר, או להעיד עדות שקר ביודעין במטרה לעוותו. בתוך כך, השופט א' שטיין ציין כי לדעתו התנהלות כזו מטעם בעל דין, קרי – מתן עדות שקר ביודעין, בעניין מהותי להליך ובמטרה להטות את המשפט – מצדיקה סנקציה הולמת בדמות פסק דין לחובת בעל הדין ששיקר (שם, בפסקה 35).

יתר חברי המותב בעניין חיון, השופטים נ' סולברג ו-ע' ברון, הדגישו כי הינם מצטרפים לתוצאת פסק הדין, בלא להתייחס לאמור בו בעניין "חזקת השקר". השופט נ' סולברג כתב: "כחברי, השופט א' שטיין, אף אני סבור כי דינו של הערעור – לדחייה", והשופטת ע' ברון חתמה: "אני מצטרפת לתוצאה שאליה הגיע חברי השופט א' שטיין, לפיה דין הערעור להידחות." (שם). ראוי לציין כי האמור בפסק דינו של השופט א' שטיין בעניין חיון, לעניין "חזקת השקר", בצד חשיבותו התקדימית, היה בגדר "אוכיטר", שכן ההתייחסות ל-"חזקת השקר" מצויה בפסק הדין לאחר טעמים אחרים שהצדיקו את דחיית הערעור (וראו פסקאות 15-23 לפסק דינו של השופט א' שטיין).

16. בפסק הדין ב-ע"א 6460/21 פרץ נ' כהן (18.6.2023) (להלן: עניין פרץ), שב השופט א' שטיין על הנמקתו בעניין חיון, תוך שציין כי:

"כפי שאראה מייד, לתוצאה זוהי, מבחינת השורה התחתונה בעניינינו-שלנו, אפשר – וראוי – להגיע בדרך אחרת, קצרה יותר. הערתי את אשר הערתי לעיל כדי להשריש ולהעצים את התפיסה הדוגלת בהפעלתה של הלכת חיון במקרים כגון זה שלפנינו: מקרים שבמרכזם ניצב בעל דין שפיו ולבו אינם שווים ואשר מסתיר מבית המשפט, ביודעין, עובדות חשובות או מסמכים חשובים. במקרים כאלה, קיצור הדרך שהותווה בהלכת חיון בעבור ערכאות דיוניות עדיף בהרבה על-פני הליכתן בשדות שקרים ופסיעתן בשביליהם העקלקלים של חצאיי-אמת. ודוק: אין מדובר כאן בקידומה של יעילות בהקצאת המשאבים השיפוטיים, ותו לא – דבר המבורך כשלעצמו. הלכת חיון נטועה היטב במוסר ובצדק הבסיסי, שכן אין זה צודק, אין זה ראוי, ואין זה מוסרי לאפשר לבעל דין להיבנות משקריו, מהסתרות ומחצאיי-אמת שבפיו; וממילא אין זה צודק ונכון לאפשר לבעל דין כזה לכלות משאבים שיפוטיים על חשבונם של בעלי דין אחרים שמחכים לפסק דין או ליומם בבית המשפט" (פסקה 49 לפסק דינו של השופט א' שטיין, ההדגשה הוספה – י' כ').

שופטי ההרכב בעניין פרץ הצטרפו לחוות דעתו זו. יחד עם זאת, בהחלטה שבמסגרתה נדחתה בקשה לקיום דיון נוסף על פסק הדין בעניין פרץ, ציינה הנשיאה א' חיות כי הסתמכותו של השופט א' שטיין, בחוות דעתו, על "חזקת השקר", הייתה "במידה רבה, למעלה מן הנדרש", שכן ההכרעה התבססה בעיקר על כללי חלוקת נטל הראיה בהליך האזרחי, כפי שהם ידועים ומוכרים בלא להיזקק ל-"חזקת השקר". לכן, כך קבעה הנשיאה א' חיות, בעניין פרץ לא נקבעה הלכה חדשה (דנ"א 5046/23 פרץ נ' כהן, פסקה 11 (17.7.2023)). יצוין כי גם בפסקי הדין נוספים בהם אוזכרה "חזקת השקר" מאז שניתן פסק הדין בעניין חיון, היה הדבר כגדר "טעם נוסף", לעיתים אחד מני רבים, שבגיננו ניתן לדחות את הערעור (ראו: ע"א 8553/19 אלכסנדר אורן בע"מ נ' כהן (17.11.2020); ע"א 6712/19 דגן נ' דגן (23.6.2021); ע"א 4571/22 חביב נ' חביב (19.7.2022); ע"א 2274/21 מור נ' אלעד ישראל מגורים בע"מ (1.1.2023)).

17. לא למותר לציין, כי בפסיקה קמו גם חולקים על "חזקת השקר". בעניין דכנאט, ביקשה חברת ביטוח (במקרה, אותה חברת ביטוח שהיא המבקשת בעניינינו), להסתמך על קביעתו של השופט א' שטיין בעניין חיון שלפיה: "התרופה הנכונה נגד מסירת עדות שקר על-ידי בעל דין – כאשר העדות מתייחסת לעניין מהותי להתדיינות ונמסרת ביודעין מתוך כוונה להטות את תוצאת המשפט – היא מתן פסק דין לחובת השקרן (בנוסף לענישה

פלילית ופסיקת הוצאות, עניינים שאינם עומדים לדיון כאן) (שם, בפסקה 35 לחוות דעתו של השופט א' שטיין). בהתייחסו לכך, הביע השופט י' עמית את הסתייגותו מהדברים, וציין כי:

"לשיטתה של מגורה, משנמצא כי המערער משקר ומגזים לגבי מגבלותיו, יש בכך כדי להשליך גם על עדותו לגבי נסיבות אירוע התאונה.

איני סבור כך, ואנצל הזדמנות זו כדי להסתייג קמעא מהדברים הנחרצים שנאמרו בעניין חיון.

ראשית, דומני כי האמירה הנחרצת שצוטטה לעיל [מתוך עניין חיון, שהובאה אף כאן לעיל – י' כ'], אינה מתיישבת עם הכלל הראייתי של "פלגין דיבורא". כלל זה, כוחו יפה הן במשפט הפלילי והן במשפט האזרחי, הוא מבוסס על הגיון כללי, על ניסיון החיים והניסיון השיפוטי, והכל בהתחשב בנסיבות העניין ו"אותות האמת" שהלכו והתגלו במהלך המשפט. לבית המשפט יש אפוא את הפרוגטיבה לפצל בין חלקי העדות ולברור את חלקי האמת, והדברים משתמעים גם מהוראת סעיף 57 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1970, הקובעת כלהלן: "סתירות בעדותם של עדים אין בהן, כשלעצמן, כדי למנוע את בית המשפט מקביעת עובדות שלגביהן חלו הסתירות".

שנית, הניסיון השיפוטי מלמד כי עדים משקרים או טועים או סותרים את עצמם מכל מיני סיבות, ועל כך עמדתי בהרחבה במקום אחר.

[...]

...אכן, כעניין של מדיניות משפטית, רצוי כי השקרנים "ישלמו מחיר" על שקריהם, ועל בית המשפט להביא את הדברים לידי ביטוי הן בנושא ההוצאות והן בפסיקת הפיצוי על דרך ההמעטה ואף על דרך ההפחתה. אך אין להרחיק מכאן ועד לדחיית התביעה בשל "חזקת שקר" לגבי שאלת האחריות או לגבי כל אחד ואחד מראשי הנזק" (שם, בפסקאות 22-24 לפסק דינו של השופט י' עמית; ההפניות הוסרו – י' כ').

דבריו אלה של השופט י' עמית היוו חלק מה-"רציו" של פסק הדין, וזכו להסכמתם המלאה של השופטים ד' מין ו-י' וילנר.

18. בפסק הדין ב-ע"א 3589/23 קדוש נ' גנדלד (1.8.2023) (להלן: עניין קדוש), דחה השופט א' שטיין ערעור בהסתמכו, בעיקרו של דבר, על "חזקת השקר". באותה

ההודמנות, התייחס השופט א' שטיין לביקורתו של השופט י' עמית על "חזקת השקר" בציינו כי:

"ראשית, הלכת חיון אינה נוגעת לעדים באופן כללי, כי אם אך ורק לעדותו של בעל דין. שנית, הלכת חיון מתייחסת למקרים בהם שקריו של בעל הדין יורדים לשורש העניין. ביחס לשקרים בוטים כאמור – ורק ביחס אליהם – נקבע כי בעל דין שמסרם בעדותו בפני בית משפט, תביעתו או הגנתו תידחה. ממילא ברור כי הלכת חיון כלל אינה מתייחסת למקרים בהם נתגלו סתירות או טעויות בעדותו של בעל הדין, ואף לא למקרים בהם נמצא כי בעל הדין משקר בנושאים אשר אינם נוגעים לליבת המחלוקת. במקרים אלה, בהם הלכת חיון אינה עוסקת, בהחלט רשאי בית המשפט לקבוע ממצאים עובדתיים בשיטת פלגינן דיבורא – ככל שישנם סממני אמת מובהקים בחלקים אחרים של עדותו של בעל הדין, אשר מצדיקים את קבלתם חרף שקריו. בעניין אחרון זה, דברים של השופט עמית מקובלים עלי."

לפסק דינו של השופט א' שטיין בעניין קדוש, הצטרפו השופטים י' אלרון ו-ח' כבוב, מבלי להסתייג מהשימוש ב-"חזקת השקר" או מהערותיו של השופט א' שטיין, ביחס לביקורתו של השופט י' עמית. עם זאת, בפסק דין מאוחר יותר, הצטרף השופט ח' כבוב לביקורתו של השופט י' עמית על "חזקת השקר", כפי שהובעה בעניין זכנאס (ראו את הערתו של השופט ח' כבוב בחוות דעתו ב-ב"ע 4854/24 פלוני נ' פלוני (29.10.2024)). אף אני הסתייגתי, בהערת אגב, מהשימוש ב-"חזקת השקר" וציינתי, כי כנסיבות המתאימות, עשויים הדיון ב-"חזקת השקר" והצורך בקביעת אופן יישומה הראוי להצדיק מתן רשות ערעור ב-"גלגול שלישי" (רע"א 3220/24 מטר נ' פמה קרדיט בע"מ, פסקה 12 (20.11.2024)).

19. את דעתי לעניין דוקטרינת "חזקת השקר" אביע, באמרת אגב, בהמשך. זאת משום שלצורך ההכרעה בבקשה דנן איני נדרש להסתייג מדוקטרינת "חזקת השקר", שכן גם לפי גישתו של חברי, השופט א' שטיין, במיוחד כפי שהודגשה בעניין קדוש, כנסיבות דנן, דין טענתה של המבקשת, אשר סומכת את טענותיה על "חזקת השקר", להידחות:

ראשית, נאור, לגביו נטען כי שיקר, לא היה בעל דין בהליך בבית משפט השלום. בעלת הדין בהליך הייתה (והינה) המשיבה, אשתו. משכך, התנאי הראשון, והוא כי השקר הנטען יהיה של בעל הדין, אינו מתקיים בענייננו (וראה הדגשתו של תנאי זה בציטוט שהובא לעיל מפסק הדין בעניין קדוש).

שנית, כפי שצוין לעיל, בית משפט השלום לא קבע כי נאור שיקר. בית משפט השלום קבע לגבי עדותו של נאור את הדברים הבאים:

"...חקירתו של נאור על דוכן העדים הותירה בי את הרושם כי לפניי אדם אינטליגנטי, רהוט, המבין היטב את הסיטואציה בה הוא היה מצוי בזמנים הרלוונטיים לתביעה ובה הוא נמצא כיום. עדותו בכללותה הייתה קוהרנטית, לא התגלו בה סתירות ובאופן כללי הוא לא עורר רושם של היעדר מהימנות" (פסקה 55 לפסק הדין, הדגשות הוספו – "כ").

העובדה שלמרות האמור לעיל הוחלט, במאזן הסתברויות, כי יש להעדיף את גרסת נציג סוכנות הביטוח על פני גרסתו של נאור, אינה שקולה, ולו בקירוב, לקביעה הנדרשת לצורך החלטת "חזקת השקר". גישתה של המבקשת משמעה, למעשה, כי כל הכרעה בשאלה עובדתית שבמחלוקת תבסס קביעה שהגרסה שנדחתה היא "שקרית", והחלטה של "חזקת השקר" כנגד הצד שגרסתו נדחתה, על דרך מתן פסק דין כנגדו. כך, "חזקת השקר", שנועדה למקרים חריגים, תהפוך לכלי משפטי האמור להכריע כמעט בכל תובענה. ברור שגישה זו רחוקה ת"ק פרסה גם מגישתם של המצדדים בדוקטרינה משפטית זו.

שלישית, העניין שעליו מתאמצת המבקשת לבסס את טענתה לתחולת "חזקת השקר", לא עמד כלל וכלל בליבת המחלוקת בין המבקשת לבין המשיבה. אזכיר כי המבקשת מייחסת לנאור עדות שקר בעניין המחלוקת שהייתה נטושה בין המשיבה לבין הסוכנות, לגבי אירוע החתימה, במשרדי הסוכנות, על הצעת הביטוח. נאור טען, כזכור, כי סיפר לנציג הסוכנות על עברו הפלילי ובעקבות כך המליץ לו נציג הסוכנות שהמשיבה היא שתהיה המבוטחת. נציג סוכנות הביטוח טען כי נאור לא סיפר לו על עברו הפלילי והשינוי שבוצע כך שהמבוטחת על פי ההצעה תהיה המשיבה, היה ביוזמתו של נאור ובלא כל הסבר. מחלוקת זו הייתה בעלת חשיבות מרכזית למחלוקת בין המשיבה לבין הסוכנות ואולי גם בין המבקשת לבין הסוכנות, אולם הינה בעלת רלוונטיות נמוכה, אם בכלל, לחזית המחלוקת שבין המשיבה לבין המבקשת.

20. התוצאה היא, שהנסיבות דנן "מצליחות" שלא לקיים אף אחד משלושת התנאים לכינונה של "חזקת השקר", והמסקנה היא שאין בטענתה המרכזית של המבקשת (הן לעניין מתן רשות ערעור ב-"גלגול שלישי", הן לגוף הערעור), כדי להועיל לה.

21. מעבר לצורך, ובשל מה שנחזה כנטייה הולכת וגוברת של בעלי הדין והערכאות הדיוניות לעשות שימוש בדוקטרינה משפטית זו, מצאתי לנכון לנצל הזדמנות זו כדי להבהיר, בתמציתיות ובאופן חלקי, את הסתייגויותי מדוקטרינת "חזקת השקר" (וזאת בצד הספק, עליו עמדתי לעיל, האם "חזקת השקר" עוגנה בהלכה מחייבת מבית היוצר של בית משפט זה).

22. אתחיל בהבהרה על כך שאין מחלוקת והדבר מקובל כברור מאליו גם עליי, כי כאשר עד, לרבות בעל דין, נמצא דובר שקר בעניין מסוים, פוגע הדבר, קשות, במהימנותו, ומערער אותה גם בעניינים אחרים. ספק בעיניי אם קיים טעם ליתן לאמור לעיל מעמד של חזקה ראייתית, אולם כל עוד מה שהיה עומד על הפרק הוא גישה המכירה בחזקה שתהא ניתנת לסתירה וכפופה לשיקול דעתו של בית המשפט, לא הייתי רואה בכך טעם להסתייגות נחרצת.

באותו האופן, אין מחלוקת על כך שכעניין שכחי המעשה, כאשר מי שעדותו נמצאה בלתי אמינה הינו בעל הדין עצמו, מעיב הדבר על סיכויי הצלתו בהליך המשפטי, ובמרבית המקרים, ייצא הוא כשידו על התחתונה.

אלא שלא בכך מתמצית אמירתם של התומכים בדוקטרינת "חזקת השקר": ליבת הדוקטרינה של "חזקת השקר" היא ברצון להביא לתוצאה חדה וישירה, מעין חזקה חלוטה, שכאשר מתקיימים תנאיה, יינתן פסק הדין בהליך המשפטי באופן אוטומטי ובלא כל שיקול נוסף. את שלושת התנאים המקימים, לפי דוקטרינת "חזקת השקר", את אותה חזקה חלוטה ומביאים לתוצאה אוטומטית של מתן פסק דין, מנינו לעיל: עדות שקרית מכוונת, של בעל דין, בעניין שבליבת המחלוקת בין הצדדים.

ה-"קורבן" של קביעת חזקה מעין זו, במיוחד כחזקה חלוטה, הוא תוצאת האמת, שהייתה מתקבלת לאחר בחינת כל העדויות והראיות שבפני בית משפט, אך יכול שהינה שונה מזו שמתקבלת מיישום "חזקת השקר". חברי, השופט א' שטיין אינו מתעלם מכך, כאשר הוא מציין בעניין חיון, את הדברים הבאים:

"הפעלתה של חזקה זו (להלן: חזקת השקר) במקרהו של בעל דין אשר מוסר ביודעין עדות שקרית בנושא מרכזי להתדיינות, המצוי בליבת המחלוקת, הינה ברורה ומובנת מאליה. ברוב רובם של מקרים כאלה, אם נכריע את הדין לחובתו של בעל דין ששיקר – וזאת, אף מבלי לנתח ראיות אחרות – לא נטעה. הסתמכות על חזקת השקר יכול שתובילנו להחלטה לא נכונה במקרים חריגים שבחריגים (אם לא נאמר וניחיתם). המשאבים השיפוטיים שאותם יש

להשקיע כדי לאתר את המקרים הללו ולהגיע לחקר האמת גם בהם, יהיו כרוכים בעלויות מוגזמות מבחינה חברתית. עלויות אלו תהיינה גבוהות יותר מהמחיר של טעות בקביעת עובדות באותם מקרים חריגים שבחריגים. אשר על כן, הפעלת השיטתית של חזקת השקר תמזער את העלות החברתית הכוללת של טעויות ושל האמצעים השיפוטניים שנועדו למנען – תוצאה רצויה לכל הדעות, שכל מערכת משפטית צריכה לשאוף להגיע אליה [...]” (שם, בפסקה 28 ; הדגשה הוספה והפניות הוסרו – י” כ’).

רוצה לומר, גם על פי ההשקפה שצוטטה לעיל, “חזקת השקר” מהווה “קיצור דרך” (כלשוננו של השופט א’ שטיין בעניין פרץ, בפסקה 49), המביא למקרים שבהם תוצאת הסיום אינה משקפת את תוצאת האמת. התומכים בדוקטרינת “חזקת השקר” מניחים, כי היא תוביל לתוצאה שגויה במקרים מועטים ביותר, ולכן ניתן “להקריב” מקרים אלה, תוך העדפת אינטרס היעילות המשפטית.

ברם, ההנחה שהמקרים בהם בעל דין משקר ביודעין בשאלה מרכזית שבמחלוקת, ועדיין יש בסיס לתביעתו או להגנתו מפני התביעה (או חלק כלשהו מהן), הינם “חריגים שבחריגים (אם לא נאמר זניחים)”, אינה נסמכת על נתון אובייקטיבי כלשהו. לעניין זה אחזור ואפנה לדבריו של השופט י’ עמית בעניין דכנאט, המקובלים גם עליי, לפיהם ניסיון החיים והניסיון השיפוטי, מלמדים דווקא אחרת.

יתר על כן, למעשה, כאשר המערער הוא שמלין כי לא נעשה שימוש ב”חזקת השקר” על-ידי הערכאה הדיונית (כפי שארע בבקשת רשות הערעור דנן), ובטיעון זה, אם יתקבל, יש בו כדי להצדיק את קבלת הערעור, נמנה על אותם מקרים, שלשיטת תומכי “חזקת השקר” אמורים להיות “חריגים שבחריגים (אם לא נאמר זניחים)”. שהרי בעל דין שזכה בלא “קיצורי דרך” לא נדרש להסתמך על “חזקת השקר”, ולכן הרצון להסתמך על “חזקת השקר” שמור, בדרך כלל, למי שמבקשים להפוך את התוצאה, אליה הגיעה הערכאה הדיונית מבלי שנזקקה ל-“קיצור דרך”. בלא שערכתי בדיקה אמפירית בעניין זה, דומה כי אין מדובר במקרים שמספרם “זניח”.

23. מעבר לאמור לעיל, סבורני כי הנימוקים להצדקת השימוש ב-“חזקת השקר”, במישור התכליתי החיובית שתושג עקב שימוש שכזה, הינם משכנעים פחות משנדמה מקריאה ראשונה. אפרט, בתמצית.

הנימוק הראשון והמרכזי לתמיכה בדוקטרינת “חזקת השקר”, במישור התכליתי, מתמקד בהיותה, לפי הנטען, אמצעי לחיסכון במשאבים שיפוטניים. להשקפתי – החיסכון המובטח הוא מוגבל ביותר. זאת, משום שגם תומכיה הנלהבים ביותר של דוקטרינת

"חזקת השקר" אינם מציעים כי ייערכו, במהלכו של הליך משפטי, מעין "משפטי זוטא", אשר במסגרתם תיבחן ותוכרע השאלה האם בעל הדין שיקר בעדותו בעניין מרכזי שבמחלוקת, כך שניתן יהיה להפסיק את המשפט ולפסוק את הדין בהתאם ל-"חזקת השקר". התוצאה היא שטענה בדבר "חזקת השקר" נטענת, ככלל, בסיכומי הטענות אשר לאחר שמיעתן של כלל הראיות, ונשקלת ומוכרעת רק בשלב כתיבת ומתן פסק הדין. על כן, גם בעולם משפטי המאמץ את "חזקת השקר", נשמעים ההליכים המשפטיים מתחילתם ועד סופם בלא כל "קיצור". החיסכון במשאבים השיפוטיים מתמצה אפוא, אם בכלל, בקיצור מלאכת כתיבת פסקי הדין על-ידי בית המשפט בלבד.

הנימוק המרכזי השני לתמיכה בדוקטרינת "חזקת השקר", במישור התכלית, מצוי בטענה שהשימוש בה יביא להרתעתם של בעלי דין מפני מסירת עדות שקר. הרתעה מפני מסירת עדות שקר (וכן מיצוי הדין עם מי שהעיד עדות שקר), הינה בוודאי מטרה בעלת חשיבות מהמעלה הראשונה. אלא שגם בהקשר זה סבורני שהאפקטיביות של השימוש ב-"חזקת השקר" להשגת מטרה נעלה זו, הינה פחותה משעשוי להידמות. הטעם לכך הוא שהסנקציה של מתן פסק דין כנגד בעל הדין שנתפס בגרסה שקרית, אינה מרתיעה בעל דין שגרסת האמת אינה יכולה להועיל לו בדין. בעל דין שגרסת האמת משמעה הפסד בהליך המשפטי, לא יורתע מלמסור גרסת כזב בשל כך שאם ייתפס ככזביו יפסיד בהליך המשפטי (שכן ממילא אין לו מה להפסיד). המשמעות היא שבעל הדין שיוכל להיות מורתע הוא דווקא זה שגם גרסת האמת יכולה לשרת אותו ולמרות זאת הינו שוקל לשקר בעדותו (ועוד בסוגיות שבליבת המחלוקת). מדובר אפוא בהרתעה היפה רק לחלק מסוים מהמקרים, ולא יהיה זה מיותר לציין כי דווקא לפי גרסת התומכים בדוקטרינת "חזקת השקר", אותם מקרים (בעל דין שמשקר בסוגיה מרכזית ועדיין, בהישקל כלל הראיות והסוגיות המשפטיות, הדין עמו), הינם "חריגים שבחריגים" (אם לא נאמר זניחים).

יחד עם זאת, נאמן להערכת כי בעלי דין בוחרים להעיד שקר, לעיתים, מטעמים חיצוניים להליך המשפטי וסיכוייו להצליח בו, וכי אין מדובר במקרים "חריגים שבחריגים", מסכים אני שאימוצה של דוקטרינת "חזקת השקר" יש בו כדי לתרום להרתעת בעלי דין ממסירת עדות שקר. דעתי שאין לאמץ את הדוקטרינה הינה למרות ההכרה בתרומתה החיובית הנ"ל.

הנימוק המרכזי השלישי לתמיכה בדוקטרינת "חזקת השקר", עניינו בכך שקיימת הצדקה, במישור המוסרי, שבעל דין ששיקר ביודעין בעניין שעומד בליבת המחלוקת, יחויב בדין. הקושי שאני רואה בנימוק זה, הינו בהיותה של "חזקת השקר" דוקטרינה

משפטית הנעדרת איזונים כלשהם לגופה, ומוחלטת בתוצאתה. אעמוד על כך להלן, בהקשר לטיעון המשפטי הנסמך על האיסור על שימוש לרעה בהליכי משפט.

24. עד כה, פורטו הסתייגויותי מהנימוקים שהוצעו להצדקת השימוש ב-"חזקת השקר", במישור התכלית החיובית שתושג, על פי הנטען, עקב שימוש בה. כפי שצוין לעיל, השופט א' שטיין ביסס בעניין חיון את תמיכתו ב-"חזקת השקר" גם על שלושה כללים, אותם כינה "כללים מתחום הפרוצדורה והראיות". סבורני כי הסתייגויותי במישור הנימוקים שבתכלית, נכונות גם כאשר לכללים אלה, המהווים נימוקים משפטיים שניתנו בתמיכה לדוקטרינת "חזקת השקר".

הנימוק המשפטי הראשון שצוין בפסק הדין בעניין חיון, התבסס על הכלל, הלקוח מהמשפט המקובל, לפיו המשקר ביודעין בדבר אחד, משקר בכל עדותו (*Falsus in Uno*), ברם, כלל זה, כפי שציין גם חברי, השופט א' שטיין, אינו מקובל עוד, גם באנגליה ובארצות הברית, כמקים חזקה חלוטה וכי "כיום היא משמשת חזקה שבשיקול הדעת, שהפעלתה תלויה בשום שכל של הערכאה הדיונית" (פסקה 27 לפסק הדין בעניין חיון).

סבורני כי משניטל מהכלל אלמנט המוחלטות שבו, אין הוא מועיל עוד לביסוסה של דוקטרינת "חזקת השקר", שכל מהותה בהיותה מוחלטת. זאת ועוד: הכלל לפיו המשקר ביודעין בדבר אחד, משקר בכל עדותו, בוודאי כשמבוקש לעשות בו שימוש לצרכי חזקה שאינה ניתנת לסתירה, מנוגד תכלית ניגוד לכלל המוכר ממקורותינו, אנו, הוא הכלל בדבר "פלגין דיבורא", שאומץ פעמים אין ספור בפסיקתנו (וראו, בהקשר דנן, האמור בפסק דינו של השופט עמית, בעניין דכנאס, שצוטט לעיל).

זה המקום לציין כי ביקורת חריפה על "חזקת השקר" והשימוש בה, גם במשמעות המתונה בהרבה מזו שהוצעה בפסק הדין בעניין חיון (כחזקה שאינה חלוטה ומופעלת לפי שיקול הדעת של הערכאה הדיונית), ניתן למצוא גם בספרו של המלומד Wigmore, אליו מפנה השופט שטיין בעניין חיון. עמדתו של Wigmore היא כי הכלל חסר תועלת כשלעצמו ("It may be said, once and for all, that the maxim is in itself worthless" ראו: 3 John Henry Wigmore, A Treatise on the Anglo-American System of Evidence in Trials at Common Law 674-683 (1940). כמו כן, בצד יישום מצומצם של הכלל בהקשרים נקודתיים, הערכאות הפדרליות בארצות הברית הביעו לאורך השנים אי אמון בו. כך, עקרון ה-*falsus in uno, falsus in omnibus* כונה כעקרון "מיותר שעשוי לבלבל" ("superfluous and potentially confusing", ראו: Parker v.

(United States, 801 F.2d 1382, 1385 (D.C. Cir. 1986), **השופט Scalia**), וכ-**"אקסיומט חיים שגויה לחלוטין"** ("an absolutely false maxim of life", **ראו**: United States v. Schimmel, 943 F.2d 802, 808 (7th Cir. 1991), **השופט Coffey**; **וכן ראו**: Kadia v. Gonzales, 501 F.3d 817, 821 (7th Cir. 2007), **השופט Posner**)). **עוד צוין כי השימוש בעקרון הנ"ל, כיום, מצומצם עד מאוד.**

עוד אבקש לציין כי לדעתי, ובניגוד לאמור בפסק הדין בעניין חיון, פסק דינו של חברי, המשנה לנשיא נ' סולברג, בעת שכתו בבית המשפט המחוזי, ב-ע"א (מחוזי י-ם) 6275-05-10 מדינת ישראל – משרד הביטחון נ' עובד המנוח פארס ענאד זבן (7.8.2011), אינו יכול לשמש בסיס ל-"חזקת השקר"**: השופט נ' סולברג בפסק דינו זה, הדגיש כי קביעתו שם אינה מנוגדת לשיטת **"פלגינן דיבורא"**, אלא מתייחסת למצב שבו כל גרסת התביעה נמצאה ממוטטת לחלוטין ולשאלה האם ראוי, בנסיבות אלו, שבית המשפט ייעצב סיפור מעשה השונה מזה שטען לו התובע שגרסתו נמצאה שקרית, כדי לפסוק לטובתו.**

הנימוק המשפטי השני שאוזכר בפסק הדין בעניין חיון, נסמך על הוראת סעיף 54(2) לפקודת הראיות, הקובעת כי כאשר פוסק בית משפט, בעניין אזרחי, על פי עדות יחידה של בעל דין, שאין לה סיוע, עליו לפרט בהחלטתו מה הגיע אותו להסתפק בעדות זו. בפסק הדין בעניין חיון נאמר כי כאשר נמצא שבעל הדין מכזב בעניין המצוי בליבת המחלוקת, לא תועיל גם ראיית סיוע. אלא שנימוק זה יפה, אם בכלל, רק למקרה הספציפי המוסדר בהוראת סעיף 54(2) לפקודת הראיות – כאשר מבקשים להכריע במשפט אזרחי על סמך עדותו היחידה של בעל דין. לא בכך (ולמצער, לא בעיקר בכך) עוסקת **"חזקת השקר"**, ודומה שבמצב המיוחד בו דן סעיף 54(2) לפקודת הראיות (עמדתו של בעל דין במשפט אזרחי נסמכת על עדותו של בעל הדין בלבד והוא נמצא מעיד שקר בעניין המצוי בליבת המחלוקת), נחיצותה של **"חזקת השקר"**, נמוכה.

הנימוק המשפטי השלישי שאוזכר בפסק הדין בעניין חיון, מסתמך על האיסור בדין על שימוש לרעה בהליכי משפט. לעניין זה, מקובל גם עליי כי מסירת גרסה שקרית מתחילתה ועד סופה על-ידי בעל דין (וכן נסיבות קיצוניות אחרות) יכול ותצדיק את דחיית התביעה בשל שימוש לרעה בהליכי משפט. אולם, קיים הבדל מהותי בין הדוקטרינה של שימוש לרעה בהליכי משפט ובין דוקטרינת **"חזקת השקר"**: כפי שנקבע בהלכה הפסוקה, דחייה של תביעה בשל שימוש לרעה בהליכי משפט נתונה לשיקול דעת שיפוטי, והיא בגדר סעד חריג – **"רק בהתקיים נסיבות חריגות ויוצאות-דופן, כגון- ניצול לרעה בוטה של ההליך השיפוטי, זלזול חמור בהליכי המשפט או ניסיון זדוני להכשלתם,**

עשוי בית-המשפט לבוא למסקנה כי יש לסלק על הסף את ההליך שהוגש בפניו וזאת בגין חוסר תום-לב קיצוני של בעל-הדין שהגישו. (בש"א 6479/06 בנק דיסקונט לישראל בע"מ נ' שנפ, פסקה 8 והאסמכתאות שם (15.1.2007); וכן ראו: רע"א 8921/20 SKS Holding LLC נ' עו"ד גיל אורן, פסקאות 27-30 לפסק דינו של השופט נ' סולברג (13.5.2021); רע"א 7770/21 מרעי נ' בריה, פסקאות 15-18 (8.2.2022)). זאת, להבדיל מ-"חזקת השקר", שכל מהותה היא בהיותה חזקה מוחלטת, אשר בהתקיים תנאיה, מביאה, באופן אוטומטי, לתוצאה אחת ויחידה ומוגדרת מראש – מתן פסק דין כנגד בעל הדין שנמצא משקר.

ההבחנה דלעיל היא זו שגם עומדת ביסוד תשובתי לטענה, שהודגשה בפסק הדין בעניין פרץ, לפיה מוצדק ומוסרי שבעלי דין שההינו לשקר בעדותם בבית המשפט, יישאו בתוצאות מעשיהם בדרך של מתן פסק דין כנגדם באותו הליך. שותף מלא אני להשקפה לפיה ראוי שמערכת אכיפת החוק, ובתי המשפט בכלל האמור, תתייחס בחומרה כלפי מי שמעידים עדות שקר. הכלים לעשות כן הינם רבים, לרבות הליכים פליליים (שדומה שנעשה בהם, בהקשר זה, למרבה הצער, שימוש חסר בולט ונמשך) ודיוניים. במסגרת זו יכול, כפי שהדגשתי לעיל, שבמקרה מסוים, יעשה בית המשפט שימוש בשיקול דעתו ויורה על דחיית התביעה (או ההגנה) של בעל דין כזבן, בשל שימוש לרעה בהליכי בית משפט, בדומה לתוצאת השימוש ב-"חזקת השקר". ברם, הקושי שאני רואה בדוקטרינת "חזקת השקר" אינו במידת סלידתה מעדי שקר, אלא, כפי שכבר הדגשתי, בהיותה מגלמת חזקה חלוטה המביאה, בכל המקרים הנכללים בה, לתוצאה אוטומטית אחת, בלא שיקול דעת שיפוטי המתחשב בכלל נסיבות העניין.

25. נוסף לכל אלה, יישום "חזקת השקר" אמור לעורר קשיים ניכרים, שאין זה המקום להעמיק בהם ואסתפק בלהזכיר חלק מהם, לצורך הדוגמא בלבד: מהו הדין כאשר, באותה התביעה, נדונות פרשיות שונות, שאין קשר ענייני ביניהן, ובעל הדין נמצא משקר רק באשר לאחת מהן? האם יינתן פסק דין כנגדו בכל הפרשיות, למרות שבדין שלו היו מוגשות תביעות נפרדות לא ניתן היה לעשות כן? ומהו הדין כאשר השקר של בעל הדין נוגע אמנם לסוגיה העומדת בלב המחלוקת בין הצדדים, אבל הינה מוגדרת, ספציפית ומנותקת מהסוגיות האחרות (כגון, לדוגמא, סוגיית היקף הנזק, או פריט נזק מרכזי מסוים, כפי שהיה עניין דכנאס, או טענת קיזוז סכום קצוב מעסקה אחרת, כדוגמא אחרת)? וכיצד תוחל "חזקת השקר", כאשר שני בעלי הדין נמצאו משקרים? ומהו הדין כאשר למרות ובלא קשר לכזביו של בעל הדין, עומדת לזכותו טענה משפטית שיש בה כדי להכריע את הדין לטובתו (לדוגמא בעל דין המתגונן כנגד תביעה חוזית בטענה שכלל

לא היה מפגש רצונות בין הצדדים, גרסה זו מתגלית כשקרית, אולם החווה מושא התביעה אינו תקף מטעם שבדין)?

הנ"ל הינן, כאמור, בגדר דוגמאות בלבד ודומה כי המשותף להן הוא שהחלת "חזקת השקר" לגביהן, תביא לתוצאה מרוחקת עוד יותר מהתוצאה שיכול ותקבל בהליך המשפטי, על סמך כלל הראיות ויישום הדין המהותי על המחלוקת, בלא "קיצורי דרך" על דרך החלתה של "חזקת השקר" (ואגב כך גם מרוחקת עוד יותר מההנחה שאותם מקרים הם "חריגים שבחריגים" (אם לא נאמר זניחים)).

26. סיכומו של דבר: הבקשה נדחת. המבקשת תישא בהוצאות המשיבה בסך 5,000 ש"ח.

ניתנה היום, י"א אלול תשפ"ה (04 ספטמבר 2025).

יחיאל כשר
שופט